

WIJ WILLEM ALEXANDER,
BIJ DE GRATIE GODS,
KONING DER NEDERLANDEN,
PRINS VAN ORANJE-NASSAU,
ENZ. ENZ. ENZ.

Internetconsultatieversie

Besluit van

houdende bepalingen over het maken van geluidsopnamen of geluids- en beeldopnamen van verhoren door opsporingsambtenaren (Besluit opnamen van verhoren door opsporingsambtenaren) [KetenID WGK029111]

Op de voordracht van Onze Minister van Justitie en Veiligheid en de Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid van [datum], nr. ...;

Gelet op artikel 2.3.2, eerste lid, van het Wetboek van Strafvordering;

De Afdeling advisering van de Raad van State gehoord (advies van [datum], nr. ...);

Gezien het nader rapport van Onze Minister van Justitie en Veiligheid en de Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid van [datum], nr. ...;

Hebben goedgevonden en verstaan:

HOOFDSTUK 1

Algemene bepalingen

Artikel 1.1.1

Indien van het verhoor van het slachtoffer of de aangever van een strafbaar feit een geluidsopname of geluids- en beeldopname wordt gemaakt, deelt de verhorende opsporingsambtenaar dit aan deze persoon mee.

Artikel 1.1.2

Wanneer van het verhoor door de opsporingsambtenaar van een verdachte, getuige, slachtoffer of aangever van een strafbaar feit een geluidsopname of geluids- en beeldopname wordt gemaakt, worden in hetzelfde opsporingsonderzoek alle opvolgende opnamen van de verhoren van deze persoon op diezelfde wijze gemaakt.

HOOFDSTUK 2

Geluidsopnamen van verhoren

Artikel 2.1.1

1. Van het verhoor door de opsporingsambtenaar van een verdachte, getuige, slachtoffer of aangever van een strafbaar feit wordt een geluidsopname gemaakt indien:
 - a. het een verhoor betreft met betrekking tot een strafbaar feit dat de dood van een ander ten gevolge heeft;

- b. het een verhoor betreft met betrekking tot een misdrijf waarop naar de wettelijke omschrijving gevangenisstraf is gesteld van twaalf jaar of meer;
 - c. het een verhoor betreft met betrekking tot een geweldsmisdrijf waarop naar de wettelijke omschrijving gevangenisstraf is gesteld van acht jaar of meer;
 - d. het een verhoor betreft met betrekking tot een seksueel misdrijf waarop naar de wettelijke omschrijving gevangenisstraf is gesteld van zes jaar of meer;
 - e. het een verhoor betreft met betrekking tot een strafbaar feit waarbij sprake is van seksueel misbruik in een afhankelijkheidsrelatie;
 - f. het een verhoor betreft met betrekking tot een strafbaar feit dat zwaar lichamelijk letsel ten gevolge heeft.
2. Indien het belang van het onderzoek dit dringend vereist kan met toestemming van de officier van justitie de opname van een verhoor van een verdachte als bedoeld in het eerste lid achterwege worden gelaten.
3. Indien het belang van het onderzoek dit dringend vereist kan de opname van een verhoor van een getuige, slachtoffer of aangever van een strafbaar feit als bedoeld in het eerste lid achterwege worden gelaten.

HOOFDSTUK 3

Geluids- en beeldopnamen van verhoren

Artikel 3.1.1

1. Van het verhoor door de opsporingsambtenaar van een verdachte wordt een geluids- en beeldopname gemaakt wanneer sprake is van een opsporingsonderzoek dat wordt uitgevoerd door een team grootschalige opsporing.
2. Indien het belang van het onderzoek dit dringend vereist kan met toestemming van de officier van justitie de opname van het verhoor als bedoeld in het eerste lid achterwege worden gelaten.

Artikel 3.1.2

Van het verhoor door de opsporingsambtenaar van een verdachte, getuige, slachtoffer of aangever van een strafbaar feit wordt een geluids- en beeldopname gemaakt indien:

- a. het verhoor wordt afgenomen in aanwezigheid van een gedragsdeskundige;
- b. een geluidsoopname van het verhoor op grond van artikel 2.1.1 verplicht is en de persoon die wordt verhoord als kwetsbaar wordt aangemerkt.

HOOFDSTUK 4

Inwerkingtreding en citeertitel

Artikel 4.1.1

Dit besluit treedt in werking op een bij koninklijk besluit te bepalen tijdstip.

Artikel 4.1.2

Dit besluit wordt aangehaald als: Besluit opnamen van verhoren door opsporingsambtenaren.

Lasten en bevelen dat dit besluit met de daarbij behorende nota van toelichting in het Staatsblad zal worden geplaatst.

De Minister van Justitie en Veiligheid,

De Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid,

NOTA VAN TOELICHTING

ALGEMEEN DEEL

1. Inleiding

Dit besluit geeft nadere regels over het maken van geluidsopnamen en geluids- en beeldopnamen van verhoren door opsporingsambtenaren en vindt zijn grondslag in artikel 2.3.2, eerste lid, van het Wetboek van Strafvordering (hierna: de wet). Dit artikellid bepaalt dat van het verhoor geluidsopnamen of geluids- en beeldopnamen kunnen worden gemaakt en dat bij algemene maatregel van bestuur daarover nadere regels kunnen worden gesteld. Dit besluit bevat de regels voor het opnemen van verhoren van verdachten, getuigen, slachtoffers en aangevers van strafbare feiten. Het schrijft voor in welke gevallen een opname moet worden gemaakt. Zoals volgt uit artikel 2.3.2, eerste lid, van de wet staat het opsporingsambtenaren vrij om ook in de gevallen die buiten dit besluit vallen een verhoor op te nemen.

Technische omzetting van OM-instructie

Voor wat betreft de gevallen waarin dit besluit het maken van een opname verplicht stelt is het volgende van belang. In de memorie van toelichting bij de eerste vaststellingswet van het nieuwe wetboek is in de artikelsgewijze toelichting op artikel 2.3.2, eerste lid, van de wet opgenomen dat in deze algemene maatregel van bestuur in ieder geval een geluidsopname of een geluids- en beeldopname zal worden voorgeschreven in gevallen waarin die verplichting al voortvloeit uit de aanwijzing van het openbaar ministerie inzake auditief en audiovisueel registreren van verhoren van aangevers, getuigen en verdachten (Kamerstukken II 2022/23, 36327, nr. 3, p. 397). Deze aanwijzing is per 1 mei 2021 ingetrokken (Stcrt. 2021, 17564). Het openbaar ministerie heeft in plaats van deze aanwijzing een interne instructie opgesteld (de Instructie auditieve en audiovisuele registratie van verhoren van aangevers, slachtoffers, getuigen en verdachten, registratienummer 2024I007), die voor het laatst is gewijzigd op 1 juli 2024. Zowel de ingetrokken aanwijzing als de huidige instructie noem(d)en de gevallen waarin het maken van een geluidsopname of een geluids- en beeldopname van verhoren verplicht is. Nu de aanwijzing niet meer geldig is, is de instructie van het openbaar ministerie als basis voor dit besluit gebruikt. Daarnaast is – zoals eerder is aangekondigd – bezien of in meer gevallen een verplichte geluids- en beeldopname moet worden voorgeschreven (Kamerstukken II, 2022/23, 36327, nr. 3, p. 397). Bij de voorbereiding van dit besluit is gebleken dat daaraan in de praktijk geen behoefte bestaat. Daarom beperkt dit besluit zich voor wat betreft de gevallen waarin het maken van een opname van het verhoor wordt voorgeschreven, tot een technische omzetting van de instructie. Overweging daarbij is dat de kring van gevallen waarin het maken van een opname in de instructie is voorgeschreven, al ruim is getrokken. Verdere verruiming zou zonder dat van een noodzaak daarvoor is gebleken tot uitvoeringsconsequenties leiden. Met een technische omzetting van de instructie in dit besluit worden uitvoeringsconsequenties vermeden.

Onderdeel van de technische omzetting is dat ten opzichte van de instructie aanpassing heeft plaatsgevonden aan de in het nieuwe wetboek gebruikelijke terminologie. In plaats van de term auditieve registratie wordt daarom in dit besluit de term geluidsopname gebruikt en waar de instructie spreekt over een audiovisuele registratie wordt in de besluit een geluids- en beeldopname genoemd.

Bewaren van opnamen en kennisname daarvan

Voor de uitvoering van dit besluit in de praktijk is het dienstig om enkele opmerkingen te maken over de regels die gelden voor het bewaren van opnamen van het verhoor en over de gevallen waarin kan worden kennisgenomen van deze opnamen en deze bij de processtukken moeten worden gevoegd. Het gaat hier om algemene regels die gelden voor politiegegevens, justitiële en strafvorderlijke gegevens en voor processtukken. De opmerkingen hebben betrekking op de wijze waarop deze algemene regels bij opnamen van verhoren moeten worden toegepast. Voor geluids- en beeldopnamen die zich bij een opsporingsinstantie bevinden, gelden de bewaartermijnen van de

Wet politiegegevens (Wpg). Wanneer het opsporingsonderzoek tot vervolging heeft geleid, betekent dit dat geluids- en beeldopnamen een half jaar nadat onherroepelijk over de strafzaak is beslist, worden verwijderd (artikel 9, vierde lid, Wpg). Vervolgens worden deze na vijf jaar vernietigd (artikel 14, eerste lid, Wpg). In andere gevallen blijven de opnamen bewaard totdat de verjaringstermijn van het desbetreffende strafbare feit is verstreken, tenzij de verwerkingsverantwoordelijke op een eerder moment – met toestemming van de behandelend officier van justitie – tot de conclusie komt dat de opnamen niet langer noodzakelijk zijn voor het doel van het onderzoek. De bepalingen van de Wet justitiële en strafvorderlijke gegevens (Wjsg) zijn van toepassing op geluids- en beeldopnamen die door het openbaar ministerie in een strafdossier zijn verwerkt.

Het proces-verbaal van het verhoor behoort tot de processtukken. Onderliggende geluids- en beeldopnamen van het verhoor behoeven in beginsel niet bij de processtukken te worden gevoegd. Beginselen van een behoorlijke procesorde brengen echter met zich dat aan de verdediging de kennisneming van deze opnamen niet mag worden onthouden. In dit verband kan de verdediging de officier van justitie verzoeken om kennisneming van de opnamen, ter onderbouwing van een verzoek om voeging van daarvan bij de processtukken (artikel 1.8.5 van de wet). De officier van justitie kan een dergelijk verzoek weigeren wanneer de kennisneming onverenigbaar is met één van de in artikel 2.10.32, eerste lid, van de wet vermelde belangen. Het slachtoffer kan de officier van justitie verzoeken om kennisneming van processtukken (artikel 1.5.5, derde lid, van de wet). Het slachtoffer heeft geen recht op kennisneming van opnamen. Wel kan het slachtoffer de officier van justitie verzoeken om opnamen bij de processtukken te voegen. Uitsluitend in het geval een opname als processtuk is aangemerkt door de officier van justitie of rechter-commissaris en er – kort gezegd – geen zwaarwegend belang bestaat om de verstrekking van een kopie te beperken (art. 1.8.8, tweede lid, van de wet), kan het OM besluiten een kopie van de opname te verstrekken naar aanleiding van een daartoe strekkend verzoek van de verdediging of het slachtoffer.

Verhoren van minderjarige verdachten

Voor het verhoren van verdachten die ten tijde van het begaan van het strafbaar feit de leeftijd van twaalf jaar maar nog niet die van achttien jaar hebben bereikt, bevat artikel 6.1.6 van de wet het voorschrift dat van een door een opsporingsambtenaar gehouden verhoor geluids- en beeldopnamen worden gemaakt indien de ernst van het strafbare feit of de persoonlijkheid van de verdachte daartoe aanleiding geeft. Volgens de memorie van toelichting bij de eerste vaststellingswet kan deze bepaling worden gezien als een nadere invulling van hetgeen in artikel 2.3.2 van de wet over het maken van opnamen is bepaald (Kamerstukken II 2022/23, 36327, nr. 3, p. 1292). Dit betekent dat de nadere regels die uit hoofde van artikel 2.3.2 van de wet bij deze algemene maatregel van bestuur worden gesteld eveneens van toepassing zijn op de audiovisuele registratie van een verhoor op grond van artikel 6.1.6 van de wet. In dit besluit geldt het uitgangspunt dat minderjarigen per definitie als kwetsbaar in een verhoorsituatie worden aangemerkt, waardoor in die gevallen een geluidsoptname niet volstaat, maar standaard een geluids- en beeldopname van het verhoor wordt gemaakt.

2. Gegevensbescherming

Zoals hiervoor is opgemerkt, voorziet dit besluit in het stellen van nadere regels over het maken van geluidsoptnamen en geluids- en beeldopnamen van verhoren door opsporingsambtenaren. Als zodanig voorziet het niet in nieuwe verwerkingen van persoonsgegevens. Het maken van opnamen vindt plaats binnen de bestaande wettelijke kaders inzake de verwerking van persoonsgegevens. Dat zijn, zoals genoemd, de Wet justitiële en strafvorderlijke gegevens en de Wet politiegegevens.

3. Uitvoeringsconsequenties

PM

4. Ontvangen adviezen

PM

ARTIKELSGEWIJS

HOOFDSTUK 1

Algemene bepalingen

Artikel 1.1.1 [mededeling over opname verhoor]

Dit artikel bevat de verplichting om in gevallen waarin het verhoor van het slachtoffer of de aangever van een strafbaar feit wordt opgenomen dit aan deze persoon mee te delen. Deze verplichting bestaat ten aanzien van verhoren van verdachten en getuigen al op basis van artikel 2.3.2, tweede lid, van de wet.

Artikel 1.1.2 [registratie van alle opnamen gedurende het opsporingsonderzoek]

Deze bepaling ziet erop toe, in lijn met de eerder genoemde instructie, dat wanneer is besloten om van het verhoor door de opsporingsambtenaar een geluidsopname of geluids- en beeldopname te maken, dit gedurende het opsporingsonderzoek consequent in alle verhoren van die persoon wordt gedaan.

HOOFDSTUK 2

Geluidsopnamen van verhoren

Artikel 2.1.1 [verplichte opnamen van verhoren]

Op grond van het eerste lid van dit artikel wordt van het verhoor door de opsporingsambtenaar van de verdachte, getuige, slachtoffer of aangever van een strafbaar feit een geluidsopname gemaakt in zes daarin omschreven gevallen. Deze gevallen zijn ontleend aan de in het algemeen deel genoemde instructie, maar zijn op een aantal punten aangepast en meer gerangschikt naar zwaarte van het strafbaar feit. Waar de instructie spreekt over een strafbaar feit in het Wetboek van Strafrecht of het Wetboek van Militair Strafrecht, spreekt dit besluit (in onderdeel b) in het algemeen over een misdrijf waarop naar de wettelijke omschrijving gevangenisstraf is gesteld van twaalf jaar of meer. Onderdeel d noemt seksuele misdrijven en niet (zoals in de instructie) zedendelicten, nu het Wetboek van Strafrecht sinds de inwerkingtreding van de Wet seksuele misdrijven op 1 juli 2024 de Titel XIV «Misdrijven tegen de zeden» heeft vervangen door de Titel XIV «Seksuele misdrijven».

Het tweede lid bepaalt dat wanneer het belang van het onderzoek dit dringend vereist de geluidsopname van een verhoor door de opsporingsambtenaar als bedoeld in het eerste lid achterwege kan worden gelaten, met toestemming van de officier van justitie. De instructie kent deze uitzondering ook, al wordt een andere term gebruikt, namelijk; "in afstemming met" de officier van justitie. Die terminologie kent het nieuwe wetboek niet; mede daarom is gekozen voor "met toestemming van" de officier van justitie. Deze uitzondering op de opnameplicht, die in het tweede lid is beperkt tot de verdachte, is bijvoorbeeld aan de orde wanneer direct na het constateren van het strafbare feit een verhoor door de opsporingsambtenaar moet plaatsvinden en op dat moment geen mogelijkheid bestaat het verhoor middels een geluidsopname op te nemen.

In het derde lid is geregeld dat, indien het belang van het onderzoek dit dringend vereist, de opname van een verhoor door een opsporingsambtenaar van een getuige, slachtoffer of aangever achterwege kan worden gelaten. Hiervoor is geen voorafgaande toestemming van de officier van justitie vereist, nu er situaties mogelijk zijn waarin er geen tijd is voor dergelijke toestemming en het van belang is direct een getuige of slachtoffer te verhoren.

HOOFDSTUK 3

Geluids- en beeldopnamen van verhoren

Een geluids- en beeldopname geeft – meer dan het geval is bij enkel een geluidsoopname van een verhoor – inzicht in de omstandigheden waaronder een verhoor heeft plaatsgevonden, bijvoorbeeld door het kunnen waarnemen van de non-verbale communicatie tussen de opsporingsambtenaar en de verhoorde persoon. Hierdoor wordt de informatie over het verhoor (qua inhoud en omstandigheden) vollediger, kwalitatiever en toegankelijker.

Artikel 3.1.1 [verplichte geluids- en beeldopnamen van verdachtenverhoren in een TGO-onderzoek]

Dit artikel regelt in het eerste lid de verplichte audiovisuele registratie van verhoren in het kader van een opsporingsonderzoek dat wordt uitgevoerd door een team grootschalige opsporing (TGO). Een TGO is een tijdelijke hulpstructuur, ingericht door politie en openbaar ministerie bij de acute aanpak van complexe rechercheonderzoeken, die door de grote maatschappelijke impact de inzet van een deskundig en omvangrijk team vereisen. Het tweede lid bevat een uitzondering op deze opnameplicht.

Artikel 3.1.2 [verplichte geluids- en beeldopnamen van verhoren in andere gevallen]

In dit artikel wordt opgesomd in welke andere gevallen het verhoor door de opsporingsambtenaar van de verdachte, getuige, slachtoffer of aangever van een strafbaar feit verplicht door middel van een geluids- en beeldopname wordt opgenomen. Ook deze gevallen zijn ontleend aan de in het algemeen deel genoemde instructie. Onderdeel a ziet op de verhoren waarbij een gedragsdeskundige tijdens het verhoor aanwezig is. De formulering wijkt hier af van de instructie, die spreekt over het horen "door een gedragsdeskundige", omdat dit beter aansluit bij de praktijk waarbij een opsporingsambtenaar tijdens een verhoor wordt ondersteund door een gedragsdeskundige.

Onderdeel b betreft het verhoren van personen die als kwetsbaar worden aangemerkt. Kwetsbare personen zijn alle personen die door hun leeftijd, geestelijke of lichamelijke toestand of handicap niet in staat zijn een strafprocedure te begrijpen en er effectief aan deel te nemen. Minderjarigen gelden per definitie als kwetsbaar in een verhoorsituatie. Voor het vaststellen van de kwetsbaarheid van meerderjarigen is niet vereist dat die kwetsbaarheid aan de hand van rapportages van een deskundige wordt vastgesteld. Gelet op de vroege fase van het opsporingsonderzoek is dergelijke informatie veelal niet voorhanden. Evenmin is vereist dat in deze vroege fase van het opsporingsonderzoek op voorhand onderzoek wordt verricht naar mogelijke vermoedens van kwetsbaarheid. Bepalend voor de toepasselijkheid van het voorschrift in onderdeel b is of te verhoren persoon 'kennelijk' als kwetsbaar moet worden aangemerkt. In de meeste gevallen zal de kennelijke kwetsbaarheid van de te verhoren persoon kunnen worden vastgesteld door de opsporingsambtenaar tijdens het eerste contact met deze persoon.

HOOFDSTUK 4

Inwerkingtreding en citeertitel

Artikel 4.1.1

Dit artikel regelt de inwerkingtreding van het voorliggende besluit.

Artikel 4.1.2

Dit artikel bevat de citeertitel.

De Minister van Justitie en Veiligheid,

De Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid,